

Noorte Aasta avamislundi lõikas läbi Mikaela Bollinger ja Fredrik Nõmm. (Foto Mikkla)

Startis Noorte Aasta!

Stockholmi Eesti Noorte Kodus toimus 1. aprillil Eesti Noorte Aasta (ENA) avakoosviibimine.

Avasõna ütles Inga Anderson. Ta rõhutas, et ENA eesmärgiks on Eesti noorte koostöö ja algatusvõime intensiivsemaks muutmise. Eesti noored peavad viima eestlast edasi, vastasel puhul sureb eestlus varsti võõrsil. Soovime, et kõik eesti noored võtaksid osa ENA üritustest.

Pärast avakõnet lõikasid Stockholmi Eesti Lastelaadud Mikaela Bollinger ja Fredrik Nõmm katki sümbolise paela, avades sellega Eesti Noorte Aasta.

Õpetaja August Raudur pidas lühikese kõne ja soovis noortele edu järgneval tegevusaastal.

Mart Kikerpuu kuulutas välja ENA embleemi võistluste. Võistlustööd tuleb esitada

Järglk. 7

NA koordineeriv grupp. Vasakult Georg Matsalo, Inga Anderson, Peeter Jensen, Mart Kikerpuu ja Triinu Väitburg. (Foto Mikkla)

Helsingi pisik ka Leedus

Nagu teatab Saksamaal ilmunud "Münchener Merkur" oma 23. märtsi numbris, kavatsesid läänesaksa ettevõtted Ruhri piirkonnas korraldada Leedu NSV pealinnas Viiniuses näituse "Ruhri - juba täna tulevik".

Kolm päeva enne näituse avamist teatas nõukogude saatkond Bonnris, et näituse korraldamine Viiniuses pole võimalik. Äraütlemise põhjuseid ei mainitud, see lühiajaline äraütlemine viitab stsepoliitilistele raskustele, mis on Moskval oma lääneprovintsliga. Edasi märgitakse ajalehes:

Juba nädalaid käärib Leedus. Ka seal on "Helsingi pisilane" liikumas. Juhtides tähelepanu Helsingi julgeoleku konverentsi otsustele, nõuavad ka leedulased rohkem vabadust.

Järglk. 7

Äge tudengite meeleavaldus Tartus 3 dets.

Hilinemisega on nüüd Rootsi jõudnud üksikasjalik kirjeldus spontaansest üliõpilasmeeleavaldusest Tartus, mis toimus 3. detsembril möödunud aastal. Rapordi kirjutaja, kes ilmselt on sündmuse juures olnud, kirjeldab sündmuse kulgu, miilitsa-

võimude katseid üliõpilasi laiali ajada meelitustega ja hirmutamistega kui ka võimude katseid hiljem parteiajalehes "süütuks" seletada, kuigi ilmne oli, et "plahvatus" tekkis poliitilistest survest ja inimlike elutingimuste viletsusest.

7. detsembril 1976 ilmus Tartu parteikomitee ajalehes "Edasi" rep-lik, mis kandis pealkirja "Heliplaadiõhtu lisanditega". Selles võib lugeda järgmist:

"Asi sai alguse õhtust EPA klubis. Põllumajandusakadeemia ja ülikooli peahoonesse ning üliõpilasihiiselmutesse riputatud kuulutused kutsusid:

"3. dets. kell 21.00 EPA klubis, disco, suurim show EPA ajaloos"

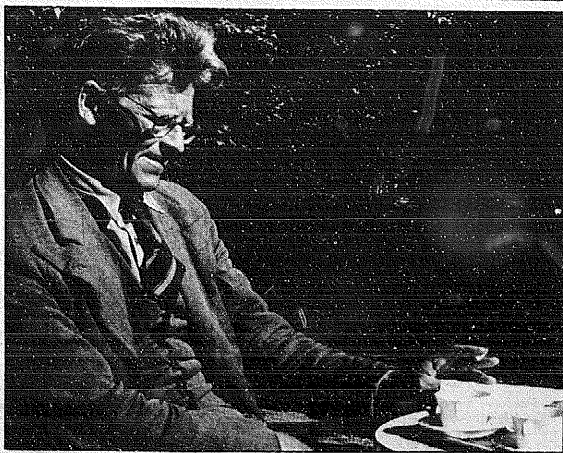
Kes noortest oleks tahtnud sellest ajaloost vaatemängust ilma jääda? Ettenägelikumad varusid endale pääsmed eelmüügil EPA konsomollikomiteest. Vaheleht enne algust müüdi klubis kassast (35 minuti jook-sul) ligi 200 päaset. Siis leiti mõtt täis olevat ja klubi ukseid suleti. (Teatavasti mahutab EPA klubi hädavaevu sadakond külalist!)

Need, kes ukse taha jäid, tundsid end petetuna, eriti muidugi need, kellel oli eelmüügil pilet. Sissepääsu võimalusi hakati otsima omal käel, prooviti jõuda ukse kalal. Mitte vähem petetuna tundsid end ka sisse-pääsenud, kui selgus, et "suurim show epa ajaloos" jääb ära (kava oli liiga munnetu) ja kõik piirdub vaid plaadimuu-sika kuulamisega. Rek-

Järglk. 7

Vabaduse vaim pole kustunud vanas Tartu ülikoolis...

Eduard Wiiralt ühes Pariisi kohvikus pärast sõda.

Eduard Wiiraltil on poeg

Nagu kodumaa ajakirjanduses ilmunud mõmmist selgub, on kunstnik Eduard Wiiralt (kes põlnud kunagi abielus) poeg, kes hiljuti on külastanud kodumaad ja tundnud huvi oma isa kunsti-loomingu vastu.

Manuel Wiiralt y Argote on sündinud Pariisis 1938 Wiiralt ja Elena Argote pojana. Prantsusmaa okupeerimise ajal sakslaste poolt siirdus ta ema Hispaaniasse, elas vahepeal 14 aastat Argentinlas. A-st 1960 siirduspoeg tagasi Hispaaniasse.

Manuel Wiiralt y Argote on elukutselt arhitekt.

Oma isa kohta põlnud noormehele kaua mingeid andmeid, ta pidas isa sakslaseks. Alles 1966 sai ta Kreekas kokku Austria kunstnikuga, kes andis andmeid Wiiralt kohta. Sori põlnud poeg üldse teadnud eestlaste kul rahva olemasolust. 1966 kohtas Manuel Wiiralt Pariisis Maire Männikut, kelle käest sai täielikud andmed. Sellest ajast peale soovis poeg

Järglk. 7

EPL

Kolmapäeval, 20. apr.

Äärmused

Pommipihavatused

Pariliselt Moskva-sõbralike institutsioonide vastu, olid sõnumataatamised selle poolest, et need juhtisid tähelepanu puuduvale toimuva muutuse, peale, mis toimusid igas üksikisikus ja järelikult ka pagulasühiskondades. Kuigi teada ei ole, kes seisavad taga grammis mainitud "Balti Riikide Vabastamise Komitee" taga, siis ometi on põhjust oletada, et kolme balti rahvuse parteilaskondades on tekkunud grupeerimisi, kes tahavad n. a. ajaga kaasa minna ja on valmis kasutama vägivaldseid tähelepanu äratamise vorme, praegu nii tavallised läänemaailmas. Vorme, millistest eestlased, lätlased ja leedulased oma tegevuses kodumaade vabaduse eest on hoolega väitunud.

Balti vabadusvõitluse meetodid on olnud traditsiooniliselt ülimalt demokraatlikud ja kahtlemata on see äratanud trepspekti nende maade võimude juures, kus eestlased, lätlased ja leedulased on leidnud omale asuili ja uue kodu. Kõikumises ongi nüüd, kui võrra tulemusrikkamaks suudavad läänes teostatud terroristlikud aktid muuta seda võitlust. Vaevalt on siin keegi vöisteldav vasakäärmuslike terroristidega, surtte pealikirjate meestega.

Vastupidiselt võib terroristlik aktiivsus rikuda balltaste head mainet ja sulgeda paljusid senini lahti olnud tegevuskaske. Ja küstivataks jääb samuti, kas nood "uued meetodid" mingil viisil kiremini eesmärgile viivad ja lääne avalikkust sunnivad Balti rahvaste kasuks tegetsema.

Samal ajal kui üks osa püüab läbematult otsida oma võitlusele vabaduse eest militantsemaid vorme, võib konstateerida muudatusi ka sootuks vastupidises suunas. Leidub neid, kes arvavad eesti rahvast abistada okupatsioonivõimude lähemiskatsed tehes nn. paasikivi-liinide ja satelliitide ideedega (Jansseeritud koguni iseseisvapäeva tähistamisel hiljuti), kultuuriside meite aktepteerimisega okupandi tingimustel või siis koguni astudes täie sammu välja okupandi huvide teenistusse astumise ja selle avalike sõprade hulka nimemise. Kogeme niimeit, et Nõukogude sõprusühingus Rootsis on inimesi, kes Baltikumist on sila tulnud põgenikuna ja nüüd isegi raudeesirde taga esinevad selle delegaatenäa.

Muutust märgistab ka

see, et nüüd äkki on tekkinud olukord, kus põgenike endi organisatsioonides avalikult esineb sõnu "nõukogude sõpru". Isegi organisatsioonides, millised on end senini nimetanud võitlusorganisatsioonideks kodumaa vabaduse eest, ilma et ilmneks mingeid reaktsioone. Kollaboratsioonid peetakse nähtavasti normaalseks.

Kuhu ollakse teel? Eslialgu võib kollaborante lugeda sõrmedel. Kuid näl on olemas ja püüavad mõjustada ühiskonda nii asukohamaa kui ka pagulasühiskondades. Ikkestöödralikums.

KGB-häälendajad, mis meile kutsumatult ja küsimatult tuleb, kõnelid kord "Nõukogude patriootidest välismaal".

Need pidid olema aktepteeritavad Moskvalle kui "sõja jalus välismaale sattunud Nõukogude kodanikud". Mõeldud olid muidugi põgenikud, need, kes keeldusid tagasipöördumisest, ent keda püüti meelitada tegetsema mingite parteitule bolshhevike viisil, "suure kodumaa" kasuks.

Ilmselt on see kummaline liik ka tekkimas. Samal ajal kui teine äärmus oma kannatamatuse aktiivsuses on hakanud panema pomme sellesama ikkestava suurvõimu vastu.

Kollaborandid ja militandid seisavad üksteisest kaugel, kuigi üheks nimetajaks on äärmuslus. Need äärmuslikkused õnneks ei ole muutunud vaba eestluse nimimärkideks, kes endiselt seisab vabaduse ja demokraatia tähistel. Ka kõiges, mis puutub kodumaale.

KLA

Teised lehed

APLAUS AUSTRALIAIST

Austraalia eestlaste häälkandja Meie Kodus kommenteerib aplodeerivalt otsust järgmistele ülemalilmsete Eesti Päevade korraldamiseks Rootsis, kirjutasid m h.

"Peale rohkeid mõttevahetusi ja argumente on nüüd lõplikult otsustatud II Ülemalilmsete Eesti Päevade kohta ja aeg — Stockholm 1980 a. See oli loomulik tulemus arvestades pagulaselaste valdav osa soovivaldusi, millega lõpuks ühinesid ka USA juures asuvad eestlased. Eriti rahuldust pakkus on teit, et Rootsi eestlaskond näitas Eesti Päevade Rootsi toomises toatalet üksimeel, kuigi karta oli, et sellist üksimeelt ei saavutata. Üsno olukord võib tervendatavalt mõjuda nääl maal ka tuleviku koostööle. Nagu teated Rootsi kottevade, on valimused jätkuvad aktiivsemaks siäl haraandud köiki.

Teade Rootsi organisatsioonide otsustest Eesti '80 osas on kuuldest kohaselt heameelele vastuvõetud ka USA ja Kanada eestlaskonna poolt. Samaväärne otsus on saanud ka meie oma rahvuskaitse. Ometi vaatamata kaugsele tähelepanuväärsele toetumisele oma asuvatega eelmisel Ülemalilmseid Eesti

Päevi ja kõigi eelduste kohaselt osavõttu Stockholmil Päevadeid ei võiks kujuneda mitte väikesmaks, kui see oli Rootsis sündinud puhul ...

Kuigi meil on vahel, 1978. aastal Eesti Päevade Sydneys, millele lähvimine tingimusi kahtlematult väga intensiivne ja pingerkat tegevust, jätkub meil siiski võimalusi ka Ülemalilmsete Eesti Päevade ettevalmistamiseks, eriti kui ettevalmistatavad eeldotd saaks laibvõidid laenuks äja jooksul.

Austraalia osavõtu küsimuse juures tuleks asjakohaste organisatsioonide poolt toetisel kaada meie noorte esindurhusega saatmist Rootsi, mis meie rahvusliku järelekasu huvidest üksie viit küi kõigile arusaadav ja äärmiselt vajalik. Kõlmus on kahtlemata eeldatav suure ludega, kuid sugugi mitte võimatu."

MINORITEETIDE KEELEPÕETUS

Sveenska Dagbladet kommentaarib asjaolu, et kevadel lõpetavad kõik eimised soomekeelised põhikooli algstaadiumi õpetajad: "Kas soomekeelne kool soome laste jaoks ei tähenda, et need lapse isoleeritakse ühiskonnast, kuna nad ei õpi rootsi keelt?"

Ei, kogemused näitavad vastupidist. Uued soomekeelsed õpetajad soovivad, et soome lapsed saaksid soomekeelset klassi algstaadiumis. Kui praktiliselt laktused sel alal ületatakse, ei peaks see tekitama raskusi."

Eesti kogemused kultuuritaunoomia alusel tootavatest koolidest olid sedamaa juba ammu teadnud.

SAKSA KOMMENTAAR

ROOTSI RASKUSTELE

Frankfurter Allgemeine Zeitung kommentaarib Rootsi krooni kuralangust:

"75. aastapäevaseid lõikavad lehti on heolukirjeldus laliduse teitja. Tulumaksu alandamine ületatakse inflatsioonil pooli. Rootsi on 12 miljardit krooni välisvõla (4 protenti rahvastulust), taani võib on tõusnud 40 miljardit kroonini. Norra loodab välisvõlale õhukustele. Katsutakse kolme kolme valitule kull, aga sellega pole heulu kaavamist otust rahvas nõud. Üieilgsest progressiivse tulumaks sunib ametühinguid ikka korgematele palganõudmistele, et midagi palgast alles jääks. Palgakulud üsnevad, ekspord vähenes. Närimis, mis pöördu on joudnud kroonikursi kukutamisel, keelele adas."

OTSTARKE

STUDIALS

Prada müüdistab Pentagoni ja CIA-d selles, et USA-Ni Lääribrakimised rlvastuse kontrolli lepingu osas nurjusid. Eriti suur suidlane selles olevat senator Henry Jackson.

Riinnaku presidenti ja välisministri vastu on vähenenud. Vastaste ühe venelased on huvitatud labrakimistest jatkamisest.

VENELASEDE

SAA BAASE

Angoola valitsus olevat tagasi liikunud N. Lidi soovi, saada oma sõjaleavastatule baase Angoolas. Samal ajal on Angoola sõimand kokkuleppe USA õilfirmadele glotismise Angoola territooriumil.

Vastaste meelast on N. Lidiu aggression Afrikas sattunud teatud raskustele. Ka Afrika nn. progressiivsed riigid ei soovi sattuda otseesse sõltuvusse N. Lidiu.

N. Liit on viimastel aastatel teatanud Afrika riike u. 4 miljardi dollari ulatuses. Hinnalised on Afrika riikide tootusele ka lutanud tegelikult pool rohkem — u. 8 miljardit krooni. Lääne riikidele on peagu sama suur kui kahe kommunistliku riigi oma kokku — ligi 11 miljardit krooni.

INDIA OPETAB

ERAPAOLEITU

India uus peaminister Desai pidas New Delhis toimuvat erapoleitide riikide konverentsi: pea eesmärgiks onidmõttega üle. Rahvuslik iseseisvus pole külladane, väitib Desai, kui inimvaim pole iseseisve aja naudi kõiki õigusi ja vabadusi.

Era rapoleitide riikide poliitiku — eriti Kuuba, Angoola ja Vietnami esindajad — kuulasisid ettekanne järele väikesega. Desai ei lasknud ennast sellest segada. Ta laskis populaarsemaks saanud lõuna-põhja rinde — kaunistamismagnegolise rlvana. Krapoleitid riigid ei tohiks oma vigu ajada tõstusmaade kaela.

Kodumaalt

INTERNATSIONAALIST

SURUTAKSE PEALE

Kodumaise kirjanike liidu konverentsi läbitas pünase loojena internatsionalismi (s.t. nõukogudelikul internatsionalism) nõudmine ja muidugi ka lubamine kirjanike poolt. On tarvis ainult teatavalt katkendelise esinajate kõnedest:

"Palav hüvi mitte ainult enda kirjanikude, vaid ka teiste vennaskirjanikute vastu, mis avaldus sõna ühisuse mõttes igas sõnavõtus ... " (J. Surovets).

"See tänapäeva kirjanikusehust ei milles sulguda, omadega otsekohe raudimises, jagada omandatut teistega, püüdes kirjanikute vastastikuse rikastumise poole ... " (P. Botsu).

"Internatsionalism on saanud nõukogude kirjaniku maailmaavaie labutamataks osaks." (D. avastu).

NSV Liidu rahvaste kirjanikute nõukogude biroo peab riigiaruall arutama meie ma kirjanikuderioloogia tööd internatsionaalse kasvatuse alal, taolima vabariiklike kirjanike liitidega koordineeritud üliiliitide paljurahvuselist kirjanikudisprotsessi puudutava analüütilise informatsiooni ulatuse ja operatiivse suurendamist ... " (L. Novitschenko).

Ja lõpuks värsis: "Puud teltse aedastest/ annavad terakele: Üle saja rahva ja rahvuse! / Hea poole mitte seli, / kus meid ei ole, / määrm seli, / kus olemis kõik koos." (A. Slig).

Nõukogude Liidu vihemusrahvaste (kes kokku on arvulises enamuses vene rahva suhtes) sulatamisprotsessis vene rahva hulka (nõukogudeleku internatsionalismi nimel) on käimas täie hõlma. (EPL/AI).

TEHNILINE

"TULJAKUS"

Tallinnas on tuntumaks kohvikuks "Tuljak". Üks kohvikukülalastja vestleb "Rahva Hääl", kuidas seal on loju teenindamises, mis paneb külalastajad imestama, nagu lugejadki.

Kui rüüd garderoobis, siis laste tripid üles. Just siin taasapii, sest aastete kõrval asub tore kaktuste väljapanek. Meie seltskonnas polnud botanikuni ega agronoomi, kuid ikkagi võisime kindlata — enam kui pooleajaga taime seas on oma paarkümne liiki esindajad.

Ja kohvikusale is — teist niid.

sujust pole meil vabariigis leida. Vajats lühemajaga ja vinge toot, siin aga datipalmid, kaabupalmid, drakonipuid, toiv. puid ... On tore, kui esimesel momendil vaba lauda ei näe selle leidmiseski tuleb saalis paljusid vahetavate vahetiteid. Kellel on meenub, mis vahetiteid all asuv laud saaks, sellel vae muidugi kõige rohkem.

Meil ei ole õnne, ei nli ega teisiti. Ringi tuldud, nägin just vabanevat lauda. Kaaslasid läksid sinna. Mina pöörasin serid veerimilaua ääres istuvate tektandide (meid oli kaheks) poole palvega, kas võiks ühe tooli lausa saada (meid oli ju viis, laua ääres aga neli tooli).

"Ei! Toole juurde ei või panna. Istuge suuremasse lauda!"

Mis siis ikka — kui kord on seline, ega selle ignoreerida saa. Tegim veel kord triinu palmidevahelise tekt mõnda ja siis selgus, et haalis ainult neljakohalised laudongid! Vaid ühe laua ääres istus kuski inimesi.

Kui pöördusin administraatori poole ja viimasega saati tulime, vabanes just eespool nimetatud kohakohaline laud. Istusime koke selle ääres, sest lauasviivajid oli teisigi.

Administraator teatas, et koristatuna lauda ei tohi istuda, vastasel juhul meid ei teenindata. Tõusime püsti. (Müru kaasalested tegid koguni lahkimisest ühe).

Nüüd palus administraator viiksh ühe tooli selle laua ääres ära, sest tema polevat seda sinna pannud. Kuid ka mina polnud ju seda tooli toonud. Pealegi ei teadnudki ma, kustsundist liastoolid pärit olid: ja kui nüüd etekandja tuli lauda koristama, ütles ta, et viigi mina ka see teine tool tagasi (oh, viis administratort siiski ise ära). "Küllatada lubavad alati toolid tagasi viia, aga jätavad lubaduse täitmata ...", ütles ta oma nõudmise õigustamiseks. Sedapuhul andis tusaalugi etekandja piast järele ja jättis siiski meile viienda tooli, õmbas laua lapiga üle ja lahkus ...

Siit & sealt

Ella KAUSEPP Stockholmist saabus tagasi reisirii USA-se, kus ta peatus Kalifornias ja New Yorgis.

Kohalik elu

BORAS

Emadepäev

Borasi Eesti Selti traditsiooniline emadepäev toimub 15. mail Caroli koguduse majas. Täien-davalt hiljem.

Teater

Göteborgi Eesti Selti näitluring esitab Borasis esietenduseks Hugo Randsepa vaimuka komöödia "Vedelvorst" järelevalve, 14. mail Engelbergi kooli aulas. Alguis kl. 19. Pääsmete müük kohapeal, üht lund enne algust. Ootame rohkearvulist osavõttu.

GÖTEBORG

30-nat korda Lingi-nädalal

Göteborgis toimub praegu igas-aastane Lingi-nädal asukohaga Valhalla Spori Selti Linginädalal esineb eesti väljendamispedagoog Paula Roove järjepean 30-nat korda. Tema juhtimisel esineb nimelt Rudebecki Gümnaasiumi viimase klassi tütarlastest koosnev vabatahtlik rühm, esitades zhassivõimlemist ja soome rahvatantsu. Esimene etendus toimub neljapäeval, 21. aprillil. Öhtu algus kell 19.30.

HELSINGBORG

Viimane loeng

Talvises tegevusperioodil loengu sarja viimane loeng peetakse reedel, 22. aprillil kell 18. talvises kohas — "Kärnpunktiis". Längvõimlekgst. 26.

Selle loengu käsitab küllalilektor õigusteadlane Heino Rima Göteborgist õigusalasli küsimusi nagu perekonnamõigus, pärimisõigus, testamenditeadmine, hooneteadmine, pärandvara ülessekkumisteadmine jne. Jäla mis loengus esinevad pole külladane, on vägati olnud ja meid kõiki ühel või teisel viisil puudutavad.

Meenutades dr. Jur. Taska poolt ühel eelmisel loengul vaid mõdamines puudutatud testamendite koostamise vajadust, on nüüd kõigil asjast huvitatul võimalus kuulda asjatundlikke nõuandeid vöist valdkonnast ja teada ühendavalt käsitada.

Kuna ka Rootsi perekonnamõigus ja pärimisõigus on mitmed

HELSINGBORG

Dr. Käbina loeng

Helisngborgi Naisring korraldab pühapäeval, 24. aprillil kell 13.30 "Kärnpunktiis", Längvõimlekgst. 26 loengu, kus kõneleb dr. Hei Käbina teemal: Kas elu on mõtet? Kõik eestlased on teretulud!

NORRKPÖP

Vaimulik konsert

Pühapäeval, 24. apr. algusega kell 15 toimub Matteuse kirikus vaimulik konsert jumalateenistusega. Kaasatevad EELK Norrköpingi koguduse segakoor, EELK Stockholm Peapiskopkogu koguduse segakoor, solistid Valke Järve (bass), Thomas Loretz (tenor), Klement (sopran) ja Kõdu Venes. Teembi praost Elmar Tõidsepp. Organist H. Pihritens.

STOCKHOLM

Jüripäeva tähistamine

Stockhõlmi lipkonnad tähistavad Jüripäeva Jakobil kirikus pühapäeval 24. aprillil 1977 kell 14.00. Jumalateenistustele järgneb alkutüüti tootse andmine ja eaduse tähtsustav tegemine. Lipkonna liikmetele soodastakse kirjalikult kutsed, ja aga mingil põhjusel pole kutsed õigasegaeselt saabunud, siis palutakse teata-vaks võtta, et ni noored, vane-mad kui ka kogud eestlaskond on jüripäeva tähistamisteetel-tulud.

Ringvaade

VENELASED

ARISTAVAD

Kui on jattu arengumaade abistamisest, siis on tegetist välismaale tegetsema. Idakooli poolt teostatavast abistamisest räägitakse sootuks vähe ja see on tegelikult väike. N. Liit näitaks kulutat abistamiseks ainult u. 0.1% protsenti oma rahvastulust.

Idariidide abistamise sihid on viimase ajal tunduvalt muutunud. Oleks eeskil arvata, et vene-lasek abistavad nn. progressiivseid riike. Nad ei abista alati isegi mitte nn. vabadusliikumist.

N. Lidiu abistamisulmused läheb praegu u. 70% ühismuudustele, teie naabermaadele: Türgile, Afganistanile ja Pakistanile. Põhjust on selgesti poliitilisel ja strateegilisel. Aga peale selle abistatakse veel Iraaki, Süüriat, Tšhiitit, Bangladeshi ja Iraani (I). Viimase riigi autokraatne kord ei esita abistajatele mingil poliitilisi tõkkeid.

Maajanduslikul käi kõrval antakse valkseit otsest sõjast abist — ja selle summad ületavad tegelikult maajandusliku abi kahetkordiselt. Suurem osa sellest on seni ilanud araabia riikidele ja Indiale. Nn. vabadusliikumised on saanud üsna vähesa osa.

Abistamisega on olnud probleeme. Tüüpiline sissekukkumine toimus Egiptuses. Kui kommunistid katsetasid uuristamistööga vallituse vastu, viisid nõukogude abistajad Egiptusest välja. (Praegu on sidemed jälle tihedemas). Venelased on saanud kogda, et arengumaad on poliitiliselt väga kiindunud oma tegevalvabaduse võimalustesse. Iga välismaal mõjuvaima väljastpoolt võib kutsuda esile venevõitlaste reaktsiooni — ja abistamisest pole enam poliitilist tulu.

Perau on venelaste lakt-truud illust: Kuuba Castro, kes maajanduslikul ja poliitilisel on väga tihedalt venelaste köidiku-

tesse mässiitud, ja Angolla Neto, Moskvas koolituse saanud fa-naatiline kommunist. Castro on pealegi võimalus mängida nii Ladin-Ameerikas kui nüüd ka Afrikas venelaste paaganiti. Nn. on ju väga meelitat position.

Angolla ja teiste Afrika noorte riikide valitustele positsioonid on väga kõukuvad. Iga heit võib riigipöördega pääseda võimu juurde mõni teine grupp, kes võib osutada vägargi ebatulnikuks saanud abi eest.

See on N. Lidiu juht muutnud ettevaalikuks. Pruugu lubatakse abi ja toetus Louna-Afrika rinde mustadele valgete vastu. Samuti katsutakse kõvendada Angoola-Mosambiigi rind, kust loota poliitilist tulu. Palestiinas le PLO sellevastu on kaotanud palju oma goodvõimist Moskvas.

Venelaste abistamine toimub kõhniliselt otseks kasu saamise õhkimõtetel järgi. Poliitiline ideoloogia ei mängi kuigi suurt osa. Abistajaks on tuleviku Suur Venemaa loojad, mitte ideoloogilised kommunistid. Hiinlaste suidistamine Tšhiitli hunt arvestas on silmakirjalik — vene-lased teavad tegelikult täpselt sama, kus olukord sedan nõuab. (EPL/AI)

Narkootika levik USA-s

NEW YORK — Narkomaania levik noorsoo hulgas tekitab USA üldsuses järjest suuremat ärevust.

Asustavil narkootikumide institutsioonid üringiliseid sulatusi või autseid pöördusi. Maribanaast 53% 18—26 aasta vanustest ja 22% 12—17 aasta vanustest aastastest. 13% 18—25 aastastest noortest ja 3% neist, kellel aastaid on 12—17, tarvitab kokaiini.

ESTI PÄEVALEHT

Eestlaste Päevaleht

Peatoimetaja Juhani Kõika

Vastutav väljaandja

(anv. ütg.)

Arvi Moor

Toimetuse ja tallitus:

EESTI PÄEVALEHT Stockholm:

Wallingatan 32, 1. r.

Postiaadress: Box 667

101 29 Stockholm

Telefon 21 84 46

Toimetaja Eestlastes Jüri Aas

Aadr: Eesti Päevaleht, Box 120,

61 02 Eestlastes, tel. 02/14 72 72

Tallinnapostirogi nr. 36 67 70-0

Kui/tauneposti postirogi 00 80 0-0,

Eesti Päevaleht, Pringi AB, Stockholm

Tallinnahind:

Aasta kr. 28;-

Termin (4 kuud) kr. 8;-

Kui kr. 26;-

Väljandaja EESTI PÄEVALEHT

FÖRLÄGARS AB

Tryckeri: Eestlastes, Pringi AB

Tryckeri AB Eestlastes 1977

Koolilapsed ei tarvitse loomaaugust sugugi ainult vahidat puuris olevaid loomi. Austraalias hakatud vimal loomadele lähemale. Pildid tutvustavad koolilapsed kanguru-emaaga, kuna kanguru poeg võimal ajalehtide midagi ema kuktast.

Skulptor Tallinnast taastab regaallaeva "Vasa" kujusid

Dagens Nyheter on avaldanud pikema illustreeritud reportaaži Tallinnast pärineva Georg Kapla tegevusest Stockholmis. Kapla ja asendab merepõhist pästeid regaallaeva "Vasa" ajahamba rünnakute tõttu hävinemas olevaid kujusid uuega, mis igati täpselt vastavad originaalidele. Ta on aastast 1967 restaureerinud 400 Vaasalaeva 600-st kujust. Mõned puuduvad on ta teinud juurde.

Georg Kapla põgenes Tallinnast Stockholmis 1944 sügisel. Kodumaal oli ta viimase aastal sunnitud joonistama naiste kingi ja skulpteerima Lenini ja Stalini (kõhe pärast kunstiüksi lõpetamist). Tallinnas oli ta muuhulgas nikerdanud puusse Rootsi jalgpallimeeskonna ja saanud Stockholmis.

Rootsis käis Kapla alguses naiste kingade joonestamist, aga tema eel suurmõõduks oli skulpteerida puud.

Skulpteerimisloovuse on ta palju matemaatikalt, ütles ta. Et uhi Vaasalaeva kogu jäljendada, tuleb võtta tuhat korda tu-

hat mõtet. Et saada päriselt täpseid mõtte, tuleb tihti käia kervulisi ringide. Näiteks teha terve sarjast kipsi jäljendite, millest igastki tõmbub 10% kokku – kuni on saavutatud õige suurus, mille järgi hakatakse kujusid valama.

Kapla kõige suurem saavutus on elusuuruses rüütel, kes panakse selma Vaasalaeva viie samasuguse hulka. Need on kuusepõst originaalid, Kapla kuhu on nikerdanud Julietoni, mis on väga kõva ja nikerdamiseks sobiv puuliik. Kapla teinud ka polüeteri, mis väga kiiresti muutub kätte vahel kõvaks. Teinekord kasutab ta igivana materjali – vaskplaati.

Kapla on modelleerinud uusi nägusid merenelustele, kes on kaotanud oma niojeonid Vaasalaeva mitmesaja-aastase meres viibimise puhul. Ta on asetanud uue jumalakuju laeva ahtrisse. See on 6,5 meetrit pikk ja üleni käsitsi tehnik.

Chargedentis juhutaja märkab Chrisee värvade katusel nelivaljakut, mis galopist tormab üle ka-

tuse. Aga see pole originaalne grupp, vaid uus. Vana grupp, mis oli tehtud ühingu üle valatud kipsist, hakkas varisema ja linnud tegid sellesse pesi. Kapla kutsuti appi. Vähitisi mitu aastat, enne kui tal olid käes täpsed mõõdud ja ta sai valada uue grupi plastist – nagu valatakse plastpaate.

Georg Kapla on väga mures paljude skulptuuride pärast Stockholmis vanemate majade uste ja akende kohal, eriti vanalinnas. Need kipuvad lagunema ja varisema. Kui seda kunsti tahetakse päästa, tuleb seda nüüd kohe teha, arvab Kapla. Järgmise põlvkonna ajal on see juba liiga hilja.

Kaplaise on lõpetanud oma päästetöö ja läheb pensionile. Ta on esinenud mõni aasta tagasi omaette näitusega skulptorina.

• Kodumaalt

KIRIKUELUST

Rouge õpetaja Bernard Talvart surmaga 25. jaanuaril k.a. on luteri kiriku Võru praostkonna, kes töötab kümne kogudust, jäänud veel vaid neljast eestlasest õpetajast, praost R. Kannukene (Urva), abipraost A. Parta (Vastselinna), R. Pelker (Kanepi) ja Jüri Kimmel (Põlva), kes on praostkonna vanim pastor, alles sündinud a 1899.

Noormõn on alles 1975. a. ordineeritud Georg Lillemea Mehikoormas (Sünd. 1955). Pindi kogudust teenib üks kolmest Eesti naispastorist, Laine Vilhelmsen, ordineeritud a. 1967. Roosa koguduse õpetajaks on Karl Karlson (ord. 1961), Rätina – Peep Audova (ord. 1966). Võru koguduse eest kannab hoolt pr. Edgar Vaikmäe (ord. 1948). Praostkonnas on ümmargusel kümme tuhat "avalikku" usklikku, leiris käib viimastel aastatel 100–150 noort kogu praostkonnale peale.

LAULUPIDU 1980

Rahva Hääl jutustab, et aastal 1980 toimub "ENSIV" 40-nda aastapäeva laulupidu (annektsioon) toimus augustis 1940), mis peab ühtlasi sisustama purjetamisloppimat Tallinnas. Peakomitee on Kommunistsel Partei Keskkomitee sekretäri Välsse esitlustel olnud koos ja valinud laulupidu üldjuhiks Gustav Ernestsaks. Ette on nähtud ka rahvatantsu- ja võimlemispidu laulupidu raames, kus ühduht on 1. Moss ja pealavastajaks H. Aassalu.

Vladimir Bukovski: Lääne majanduslik abi kindlustab vene vanglat

– Nüükkogude poliitilised vangid kannavad ameerika käsi, väidab N. Litudust välja vahetatud publitsist Vladimir Bukovski oma ettekandes, mille ta on pidanud Davoses organisatsioonile "European Management Forum".

Lääne- ja idamaajanduslik abimaine, teadmiste (know-how) või võrgu andud kaupade niol ai nult tugevdab N. Liitu ja halvendab selle kodanike ja eriti rezhimi arvustajate ning reformeerida soovivate olukorda, rühutab Bukovski.

Ta teostab oma väidet paljude faktidega. N. Lituduse elutähtsuse veeuotude vabrik – isaks teab, kui suurt osa märgis veeuotade-transport viimases sõjas. Aida-takse ehitada uut raudteed Sibe-riisse – sel on suur strateegiline tähtsus.

N. Litudule antakse suuri laene – need on tõusnud viimasele ajal kuni 40 miljardi dollarini. Läänemaajad on huvitatud, et laenu-saajale midagi halba ei juhtu-ks. Bukovski küsib, kas läänemaailm läheb N. Litudu – Hiina konflikti puhul esimesele appi, et väljalaenuatud kapitali tagasi saada.

Kommunistlikus riigis, kus majandus on rangelt tsentraliseeritud, on võimalik igasugust tehnikat või majanduslikku faktori kasutada sõjaväeliseks otstarbeks.

Läänemaailmas ei osata kujutleda, milliseid psühholoogilise seisundi N. Litudu propaganda si-tergite on loonud juba Stalini ajast peale: N. Liit on püüdnud ümber kapitalistlike riikidest, kes on agressiivsed ja kelle sihiks on N. Liitu ja selle rahvast hävitada. Inimene, kes tahab N. Liitu lahutada või sealt põgeneda, on sama suu kurjategija kui väejuht ja äraandja sõja ajal.

Külm sõda on rahvusvaheliselt lõppenud. Aga N. Liit ei mõtlegi oma sisepoliitika seda sõda lõpetada.

Inimene, kes nõuab elustandardi parandamist N. Litudust, kahjustab selle ühiskonna kaitse-vaimeid ja on sellega kahjulik olend. Ühiskondlike nähtuste arvustaja on lihtsalt vaenlane kasilane.

Taoline kunstikult loodud õhkond on kommunistliku dik-tatruuri püütmiseks hädavajalik ja seda ei tohi muuta. Külm sõja propaganda käib enesemõiste-tavalt N. Litudu koolides, ajakir-janduses ja poliitikas edas – seda nimetatakse tavaliselt ideo-loogiliseks võitluseks, mis kuulub kokku kommunismiga.

Läänes valeldakse tihti vastu poliitiliste tingimuste seadmisele seoses N. Lituduga sõlmivat kaubalepingutega. See olevat N. Litudu siiasajadesse segamine. Aga kaubavahetus N. Lituduga on juba enesest N. Litudu siiasaja-

desse segamine – kommunisti-ku rezhimi kanuka ja kodaniku kahjuks. Kaubavahetus soodustab vangilavilvurit, mitte vang-ke.

Osa dissidente pöördus lääne poole sooviga, et soodustataks nüükkogude intelligentsia vaba mõlemist ja lõpetamist – kuna see allikas N. Litudu majandusli-ke probleemne paremini lahenda-da. Mis juhtus? Läänest saadeti Venemaaale rable, mis kes pidid asendama vabalt mõtlevaid har-ritasid. Sellega polnud kommu-nistidel enam vaja anda inimes-tele rohkem vabadust.

Nüükkogude põllumajandus oli ja on halvas olukorras. On tehtud katseid kolhoosidele ja sovhoosi-tele suurema paremini lahenda-da. See katseid pöördus lääne poole sooviga, et soodustataks nüükkogude intelligentsia vaba mõlemist ja lõpetamist – kuna see allikas N. Litudu majandusli-ke probleemne paremini lahenda-da. Mis juhtus? Läänest saadeti Venemaaale rable, mis kes pidid asendama vabalt mõtlevaid har-ritasid. Sellega polnud kommu-nistidel enam vaja anda inimes-tele rohkem vabadust.

Nüükkogude põllumajandus oli ja on halvas olukorras. On tehtud katseid kolhoosidele ja sovhoosi-tele suurema paremini lahenda-da. See katseid pöördus lääne poole sooviga, et soodustataks nüükkogude intelligentsia vaba mõlemist ja lõpetamist – kuna see allikas N. Litudu majandusli-ke probleemne paremini lahenda-da. Mis juhtus? Läänest saadeti Venemaaale rable, mis kes pidid asendama vabalt mõtlevaid har-ritasid. Sellega polnud kommu-nistidel enam vaja anda inimes-tele rohkem vabadust.

Nüükkogude põllumajandus oli ja on halvas olukorras. On tehtud katseid kolhoosidele ja sovhoosi-tele suurema paremini lahenda-da. See katseid pöördus lääne poole sooviga, et soodustataks nüükkogude intelligentsia vaba mõlemist ja lõpetamist – kuna see allikas N. Litudu majandusli-ke probleemne paremini lahenda-da. Mis juhtus? Läänest saadeti Venemaaale rable, mis kes pidid asendama vabalt mõtlevaid har-ritasid. Sellega polnud kommu-nistidel enam vaja anda inimes-tele rohkem vabadust.

Eskilstuna E. Päevade komitee

Nagu teame, peeti Stockholmis 13. märtsil suur koosolek. III Ülemaailmse Eesti Päevade Peakomitee moodustamiseks. Selle kohta ilmus Eesti Päevade pikem kirjutis 19. märtsi numbris. Suurel koosolekul rää-giti ÜBP-st üldiselt, valiti Pea-komitee ja pandi provintsi esi-näijatele suhtumisele astuda kõhe kohapealse tekitamised moodustamist. Selles viimases mõt-tes astusid Eskilstuna seltskon-nategaale läinud nädalal kogu valajalike nõupidamiseks.

Stockholmi koosolekust osa-võtnud Mart Kiiver ja Ants Pahv jagasid sissejuhatavat informaa-siooni ja selgitasid üldiselt ÜBP põhimõtteid.

Peale elavat arutelu moodus-tati kohapealne ajutine ÜBP komitee, millele on esindatud kolm kohalpalet eesti organisat-sioonid skautidest pensionäri-est. Mart Kiiver valiti komitee kokkukutsujaks.

Edasi arutati võimaliku töö-jategevusvaba ja püüti välja selgi-tada, missugustel tegevusharu-del kohalik eestlaskond saab kaasa aidata ÜBP läbiviimisel.

Mis puutub ÜBP majandusli-ku külge, siis oli ka see arutuse all. Kohaliku komitee on täiesti teadlik sellest, et 1972 Kanadas toimunud ÜBP andis üheajaks 1976. USA-s tekkis püüdujäär, mis suuremal määral on juba ära korraldatud, aga viimase otsaga on veel natuke tegemist.

Risk on olemas, et 1980 puudu-jääb tuleb. Kohalivilvivad esi-näjad olid põhimõtteliselt nõus võimaliku puuduajaks solidaar-selt katma: lubasid siiski veel asja oma juhatustes põhjaliku-mat kaaluda.

Kohaliku komitee vaatas veel valmis sobiva rahasumma, mil-lega saab Peakomiteed toetada.

Kirikute rikkused USA-s

NEW YORK – Ameerika kir-jute sissetulud oma ettevõtte-dest on maksuvabad, kuid need on suuremad kui General Motorsi American Telephone & Telag-raphi, Standard Oil ja fordil töötav kokku.

Eni asutatud ka ebatavalisil uususeid, mille heatehtakuse korjandusi ja mis tihti omavad ettevõtteid, kuid juriidiliselt ei ole võimalik neid maksu alla panna, kuna ettevõtte on seotud, usuga "Vilmatel aastal on käimas intensiivsem aksiooni kirikute ettevõtte maksustamiseks, kuid selle läbiviimiseks on vähe väl-javastat, sest juba kirikume-hed omavad häd silemeid sea-dusetegijate keskel.

Solzhenitsõn kogub andmeid

Aleksander Solzhenitsõn töötab praegu USA-s oma mitmesaali-seks kavandatud romaani kallal (esimene osa "August 1914" on ilmunud).

Ta kavatab kirjutada Nikolai II viimastel valitsemisaastatel ja Kereniski valitsusest kuni enamlaste võimu ülevõtmiseni. Peale selle kogub kirjanik ma-terjal kommunistide salajaste läbivõtmise kohta välisriiki-dega. Ta tunneb hästi 1. det-sembril mässu vastu Eestis 1924.

Kui keellegi on vastava ajasta kohta materjale, palub kirjanik selles teatada Aleksis Kariljelt, Box 1808, Yale University, New Haven, Conn. 06520, USA.

Rütlipis Austraalia NSW osari-gis suri 24. märtsil Salme Va-res, n-nä Aarla, sünd 4. veebru-ari 1918 Haapsalus.

Õpet. Keskühing kohaldub uuele koolisüsteemile

Stockholmis toimus Eesti Ope-tajate Keskühingu (EÖK) nüükkogu koosolek. Sel puhul nüükkogule esitatud juhatusete-gevuse ja kassaaruandest selgus, et läinud aasta oli EÖK-le tege-vusriiksin lii sise. Kui välisestevu-se alal: korraldati ankeet eesti koolide (täienduskoolide) ja las-teasade (mängurühmade) tege-vuse kohta üle maailma: matukogude kohta üle maailma: voeti osa eesti õpetajate 2. üle-maailmsest konverentsist Eesti Päevade ajal Baltimores, – see Rootsis viibis koos õpetajat, nendest esinesid seal ka ette-kannetega Rajamaa ja Joh-ungerson: jätkati oma haale-kandja "Billettini" väljand-mist. Eritist eilevust tekkis EÖK-mis 25-aastase tegevuse juubeli tä-histamine.

Välisestevusest väärirb märkimist osavõtt õpetajate Maail-malidu kongressist Washing-tonis oma kahe esindaja kaudu.

EÖK-ü kääsleova aasta tege-vusvabas on oma häälekandja väljajandmise jätkamine ja selles m. kooliraamatukogude kohta korraldatud ankeedi esialgselt tulemuste avaldamine.

EÖK-ü poolt juba varem aval-datud vastavale üleskutsel on nüüd valminud nelja koolini-dest, käsikirjad. Käesoleval aastal tuleb leida võimalusi neid kättesaadavaks tegemiseks eesti koolidele üle maailma.

1978 moodub 150 aastat Tartu Opetajate Seminari asutamist. Selle märkimisväärse tähtpäeva väärikaks tähistamiseks otsustas EÖK juhatus välja anda oma häälekandja suurendatud eri-numbrina ja sellesse peale Tartu Opetajate Seminari mahutada kirjutusi ja mälestuskilde sõnas ja pildis ka kõigi meie iseseisvuse ajal töötanud seminaride ja teiste

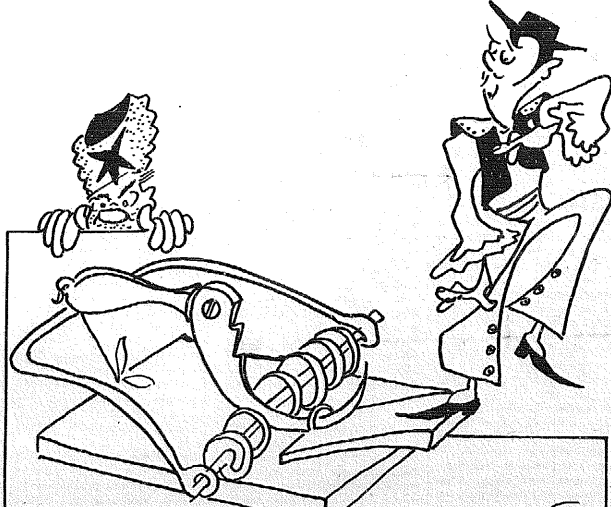
pedagoogiliste õppeasutuste kohta. Vastavate materjalide kogumine ja muude esilõhede te-gemine on juba alanud ja see moodustab suure osa EÖK-ü kääsleova aasta töökavast.

Endiselt jätkatakse osavõttu õpetajate organisatsioonide tege-vusest rahvusvahelisel foorumil.

EÖK juhatuses valiti: Herman Rajamaa (esimees), Henno Kirikmäe ja Johan Ungerson (abiesimehed), Paul Laan (sek-retär), Hilda Marand (abise-kretär), Enn Saluveer (välisse-kretär), Meemo Mäelo (välisse-kretär abi), Leida Rosenthal (laenu- ja arhiiviarv), Udo Juono (abilaenu- ja arhiiviarv), Udo Juono (abilaenu- ja arhiiviarv), Udo Juono (abilaenu- ja arhiiviarv).

Kui 25 aastat tagasi teostati Rootsis eesti õpetajate organi-seerimine oma ühinguise, siis toimus see tol ajal kehtinud koolisüsteemi raumis. Vahelpeal on olukord koolikorralduse alal põ-hjalikult muutunud – algkool ja kutsukool ei eksisteeri enam Rootsi praeguses koolisüsteemis. Selle tõttu on osaliselt vananenud meie õpetajate senine organi-seerimise moodus: algkooliõpe-tajate ühingu, kutsukooliõpetajate ühingu ja gümnaasiumiõpetajate ühingu.

Vastavalt muutunud olukorrale pldas EÖK-ü nüükkogu soovita-vaks eesti õpetajate seniseid ühinguid osaliselt ümber kujun-da ja see teostada juba käesoleva aasta jooksul. Ümberku-jundamise teostamisega muutub ka EÖK-ü nüükkogu ja juhatus senine kooskõs ettenähtavalt üsna suureks uueks.

Pärast seda kui nurjusid kommunistide katsed haarata võimu Portugalis, on järjekordselt Hispaania uueks laenuajaks, kas püüdnud eeldada Madridis ja teistes linnades püüdnud tekitada rahvust ja terroriseerida elanikke. See peab looma eeldused demokraatia kukutamiseks ja võimu ülevõtmiseks. – Surmatants.

Valitsus reguleerib Rootsi majandust

Majanduslik areng Rootsis – mis osaliselt olnud praegusest maailmas lokaal veel valitsevast madalkonjunktuurist – on sundinud Rootsi valitsust võtma terviklasele teatud reguleerivaid abinõusid. Need mõjuvad kitsendavalt ka iga kodaniku igapäevasele majandusele.

Rootsi kaubandusbilansis välismaaga on puudujääk 1977 arvatavasti 3,6 miljardit krooni. Riik on sunnitud looma toetama tööstust ja ettevõtteid mitmel viisil u. 12 miljardit krooni ulatuses. Eratähtsimeid ei saa jätkuda samas taktis. Rootsi ei saa enam elada võlgade peale.

Rootsi kipub kaotama välisurgu, millest Rootsi majandus ja kõrge elustandard on väga olulised. Oluline majanduslik kasv OECD-s arvatavasti 1977 kujuvate 8-protsendiliseks, Rootsi eksport kaasaarvatavasti ainult 4%.

Ringvaade

KIRJANIKUD MINGU VENELASTELE APPI

Mures ooles USA presidendid Carteri poolt juhitud läänemaade riinaku pärast inimõiguste küsimuses, otsitakse Moskvas kõiksugu võimalusi rünnaku parerimiseks. Üks vahendeid näib olevat Bulgaria (kes on kõige tuum N. Liidu satelliit, seni niimetamisväärses opositsioonis) Sofias ja Varnas 7-14. juunil (otsa enne Belgia konverentsi) kokkukutsutav kirjanike konverents.

Stina kogumiseks on koostatud üleskutsed "Euroopa, USA ja Kanada kirjanikele, kogu maailma kirjanikele", millele on alla kirjutanud 70-80 kirjaniku, neist mõned üldseil tutvavad: N. Liidust Jevgeni Jevtushenko, Konstantin Simonov ja Mihail Sholohov, USA-st Erskine Caldwell ja John Updike, Soome

Valitsuse vastuablnud on järgmised:

Rootsi krooni kursi alandati suhtes Saksa margaga 6%. Sellega seoses peakisid langema Rootsi ekspordikaupade hinnad, aga tõusma importeeritud kaupade omad.

Käibemaks tõstetakse 1. juunist 2,85% võrra 20,63%-le.

Et ära hoida liigset hindade tõusu seoses sellega, toostatakse hinnatõusu pidurdamine kuni 31. maini. Hinnatõus on ette lüüa- (ud)importeeritud kaupade puhul seoses krooni kursilangusega.

Tuleviku hinnatõusu kompenseerimiseks on tõstetud laastabiirha 300 krooni võrra aastaks, samuti pensione vastava indeksi põhjal.

Teatud ehitusi koormatakse 15%-lise lisamaksuga. Avalisuse sektoris katsutakse teostada kokkuvõtteid. Kommunaalet väljaminekud ei tohi enam kasvada, samuti aktsionäride tulud.

meist Paavo Rintaia, Rootsi Peter Weiser, Artur Lundkvist ja Ivar Lo-Johansson.

Konverentsi teemaks oleval: "Kirjanik ja rahu. Helsingi vaim ja kultuurimeistrite koostus." Kirjanike manifestatakse võimalikult rohkesti konverentsist osa võtnu, kuna "kirjaniku õilis kohus on teenida rahu, oma rahvast ja kogu inimkonda".

Tenadõisil katsutakse nende ilusate paroolide all kogunenud kirjanikele selgeks teha, et inimõiguste kaitses toimub ainult üks, kuna läänes seda rikutakse, et N. Liit ja tema mõttekaaslastel (vahatahtlikud või sunnitud) on alimiseks õiged rahu eest võitlejad.

On huvitav näha, kui palju kirjanikke koguneb Bulgariale, kui palju kogunenud on esitatud teesidega nõus. On ju võimalik, et seali tõstab pead Charta 77 vaim... (EPL/Al)

"Valgeranna" pere rannas. (Foto Kopler).

"Valgeranna" suvekodu kutsub

Göteborgi Eesti Seltsi laste suvekodu Valgeranna vabab teieks vahetuks personali. On vaja juhatajat, perenaisi, köögiabiilisi ja kasvatajaid.

Soovali teatada tel. 031/87 67 05 või kirjalikult Göteborgi Eesti Seltsi laste suvekodu, Box 100 45, 400 81 Göteborg. Samuti on teises vahetuses vabu kohti lastele.

Valgerannal algab tegevuse esimese vahetus pühapäeval, 12. juunil ja kestab 10. juulini. Teine vahetus algab 10. juulil ja kestab 7. augustini.

Artistik järelevalvust lastele ja personalile toimub neljapäeval, 9. juunil kl. 14 dr. Grünthal juures.

Suvekodu juhatajaks esimeses vahetuses on Marita Idavain, perenaiseks Marita Karasara ja tema abika Maj-Britt Nilson. Kasvatajate koosseis pole veel selgunud, asjast huvitatuid palutakse võtta kontakti toimkonnaga.

Osavõtmaks ühe perioodi eest on 250,- lastele, kes on sünninud 1967 ja 200,- nalle kes hiljem. Osavõtmaks tasuta 11. juuniks suvekodu postigiro arvele 62 11 00-9.

Nelle, kes on end registreerinud, saadetakse informatsioon ja registreerimislehed aprillil,

Lapsed maha-järelekorras "Valgerannal".

kuusjures neid palutakse täidetult tagastada 15. mail. Sõit suvekodusse ja tagasi on tasuta, buss väljub Hedeni bussijaamast.

Vajaduse korral saab informatsiooni toimkonnalt, tel. 031/

27 90 29 või 031/87 67 05, samuti kirjalikult eespool nimetatud aadressil.

Pärast suvekodu tegevuse lõppu, 8. aug. kuni 14. aug. on Valgeranna õpetaja Thomas Vaga külastuses soovitajale suvise

piiblialaagri pidamiseks. Inform. õpetajalt, tel. 031/22 75 78.

Pärast 14. aug. antakse Valgeranna suvekodu ruumid kasutusse suvitajatele. Informatsioon ja registreerimine Arnold Ojari, tel. 031/25 15 49.

Võitlus puhta vee eest

Rootsi Teaduste Akadeemia on kokku kutsunud teadusliku konverentsi maailma veavarude küsimuse üle. Konverentsil, millest võttis osa teadlasi üle kogu maailma, käsitleti kõigeaktiivsemat meelekaardu ühe tähtsama aine ja eluelemendi puhtusega ja hulga seotud küsimusi.

Rahvaaru kasvatamine kipub teiste toorainete kõrval ka vee muutmata aineks, millest kipub puudus tulema. Vee kasutusevõtmise tehnikat tekitab asjatundmatuse tõttu niimõnuseid kahjustusi – jeevitat nakkusi, rihub keskkonda, hävitab põllupidu.

Praegu on maakeral olemas 10 000 kuupmeetrit vett inimese kohta. Kuid rahvaaru kasvatades võib see väheneda poolele – 20 aastaks jooksul. Veepuudus – mida on tunda ka Euroopas – sunnib riigivõime segama end looduse loomuliku ringvoolustusteemi. Tihti planeeritakse liiga lühikesi ajaperioode – arvatakse, mis võib tekitada suuri ekoloogilisi kahjustusi.

Suur probleem on vee roiskumise niimõnuseks keemiliste ainetega liiki. Eesti palju (43 %) sa-

tub pikapeale vette lämmastikku sisaldavatest kunstväetisainetest. Tekivad uued keemilised ühendid, mis võivad tekitada niimõnuseid kahjustusi. Kardetav võib olla ka hioorisaladavus, kuigi selle toime pole veel küllaldaselt välja uuritud.

See vesi – eriti aatomijäätumadest – moodustab soodsad tingimused mürgiste mikroorganismide arenguks, mis väheste kaudu võivad kahjustada inimorganismi. Eesti hotellid – maailma mürgisemaid ained, levib neil teel.

Meie puhtassuutused on väga algelised. On täiesti lubamat, et nii väärtsulikuks ainet kui vesi kasutatakse jäätetetranspordiks.

Tuleviku puhtassuutused peaksid olema suletud ja veele.

Suured tammid ja kastimisprojektid troopikas tekitavad raskeid nakkusprobleeme. Eriti Aafrikas on kohutaval levinenud parasiidihaiigused nagu bilharzia, mis on nakatanud 80 % rahvastikut suurte tammide ümber (Assuan, Cabinda).

Sama lugu on n. jõepiirdustõvega (20 miljoni haiget Aa-

frikas ja Lõuna-Ameerikas). Malariaa on uuesti muutunud kardetavaks. Öölihma tõus on tõstnud ka malaariasääskade vastase ravimi hinda. Arenguna ei juba jätkata oma malaariavastast võitlust.

Üldiselt on suured tammid ja kastimisprojektid planeeritud ilma, et oleks arvestatud nende võimalike ekoloogiliste tagajärgedega.

Suureks probleemiks on ka kastimisprojekti poolt tekitatav, mille tõttu palju põllumaad kas sootub või muutub soolaseks, näiteks Pakistanis.

Vesi on tähtis – võibolla tähtsaim – tegur meie keskkonnas. Teadlased on viimasel ajal uurinud veege seoses olevaid probleeme. Aga kaugelgi kõrgis oaks pole olemas selgust. Zõnelemata sellest, et tänapäevaste saavutustega tihti ei arvestata. Ka mitte Euroopas – eriti aga mitte arengumäis.

New Yorgis suri 19. detsembril pedagoog, laulumees ja kiriku tegelane August Köhlik 80-a vanuses. Ta varises tänaval kokku teel eesti kirikusse.

Gulagi-laagrites olid kuni pooled baltlased

Oma Gulag-ahelapilekti V – VII osas kirjeldab Solženitsini sündmusi ja olukordi Venemaal 1956 aastani. Ta puutub kokku ka niimõnusest eestlastest, sest neid ja teisi baltlasi oli laagrites üks kolmandik või pool koguarvust.

Ta suhtub meie rahvuskaslastesse siimpätselt, nimetades neid töökateks ja sübralikeks. Tema spetsiaalsõbraks oli me reväe ohvitser Georg Tenno, kes oli sündinud eesti vanematest Leningradis ja omas sugulasi Tallinnas. Tenno oli noortorne põgeneja. Niipea kui ta kinni võeti, hakkas ta uut põgenemist plaanistama, mis aga kõik ebaõnnestusid. Vabanes alles üldise amnestia korras, kus ta riikult tervise pärast peagi suri.

Solženitsini nimetab ka baptistide hulka kuuluvat 67-aastast Arendit, keda oli karistatud vangistusega oma usu pärast. See sündis koos 197 baptisti vangistamisega 1961–1964 aastate vahel. Ta nimetab mõnda minnes ka dr. Komelilt surmaka, mis lamas ühes koridoris. On juttu ka endisest eestlõukude rahvakomissarist Sauerist, kes Kengiri mässu ajal koos teiste ärandjatega peitis ennast laagri vanglasse, kust vangid varem olid massilistelt poolt vabastatud. (Sauer, Venemaa-estlane, andis end saatkavast välja venelaste kätte, Toim.)

Venemaal kirjutatakse halbadest asjadest vähe, eriti sunnitud laagritest, sest neid pole ametlikult olemas. Sellepärast on meil vähe teada niimõnusest vangide vastuhakkudest ja mässudest. Näiteks 1949 võeti Nižni Arurichis valvurite rühvad ja need surmati. Ka Ekibastuzis oli mõni aasta hiljem mäss, mis oli ulatuslik paljude surmtega.

1954 tekkis Drezkargani jaama juures asuvas Kengiri sunnitud laagris mäss, mis kestis kuus nädalat. Tallini surm ja Beria langemine tekitas vangides uusi lootusi ja ärevust. Samaaegselt võimukandjad olma halvasti administratiivse võime ja inimliku mõtlemise puuduse tõttu valmisid vastuhakkude soodsaid pinnas.

Kriminaalvangid, kes tavaltiselt võimusest poliitvangide üle ja olid eelistatud seisuks, kaotasid oma vähesuse tõttu võimu ning moodustasid koos teiste vangidega administratsiooni vastu ühise fronti. Nad muutusid vangide vastu üheks ja provokatsiooniks.

Võimu esindajad võeti vilekoosterdiga vastu, nende taskust varastati märkimikke, nariidest mõõdukes pöörasid vangid neil mütsid kiire liigutusega tagurpidi pähe või tämbasid silmadele, panid jalgu ette jne. Nad lõhkusid laagrit osadeks eraldav müüre ja ronisid üle naiste osakonda. Vangid enam tööle ei läinud ja moodustasid oma administratsiooni ning esitasid ultimatiivse nõudmisi.

Moskvas tuldi kohale ja anti lubadusi, kuid kõik see lõppes 40-dal teisel vastuhaku verise mässurumsega. Naised seadsid end meeste kaitseks eririnda, kes neid tulistati ja tallati tankidega lõmaka. Nende hulgas oli kaiks eestlannat: Ingrid Kivi ja Mahlapä. Arvestati 600–700 surmu ja haavatut.

Järgnevat karistused olid ranged. Aga laagriku muutus siiski kergemaks: baraki aknad ei trelleitud ega ukst ei lukustatud enam. Osa vange said pärast kahe kolmandiku aja ärastustis vabaks ja samuti raskelt haiged. 1966 likvideeriti laager täielikult.

2. juunil 1962 tekkis Novotsherkasskis mäss. Päev varem teatati liha- ja võihinna tõusust. Samaaegselt alandati elektrivõrgi tootmist 30 prots. võrra. Töölised jätsid töö seisma ja kui direktorilt küsiti, millist me nüüd elame, vastas see, et kui enne sõite prikkaid lihaga, siis nüüd saate prikkaid puuvilla keedega. See ärritas töölisi nii, et direktor vaevalt pääses eluga.

Ka teisel töökoos löid streikile kaasa. Nad korraldasid riiglikke plakatlitega ja nõudmistega. Peeti kõnesid ja tungiti militaria jaoks, kust aga vastu tulistati. Partei koorer oli tühi, sest võimurehked olid põgenenud Rootsi.

Kutsuti kohale mittevane rahvusest sõdurid ja ka tankid ning

lennukid. Linn piirati ümber ja tulistavad tankid lõhnesid rahvakogumikele. Surmuid ja haavatuid oli 70–80 inimest, neist 47 ainult dum-dum kuulidest, kuigi nende olemasolu ametlikult polli etati. Mõne tunni pärast oli kõik üle, ainult laibad ja verevoolid olid tankidest puruksõidetud sa- faldid.

Mikojan ja Koslov tulid Moskvas kohale ja andsid lubadusi asja uurimiseks ja laskate karistamiseks. Aga õhtul kogunes rihamine rahvas üestli, kuid ka need aeti tankide ja kuulipildujate tulega laiali. Punde oia sündimud poistekesid tulistati ükshaaval alla. Haavatuid viidi haiglas- se, kuhu nad jälleliti kadusid. Samuti küüditati haavatute ja surmure perekonnaliimide. Korraldati ka kohtuid, kus mõisteti 9 meest surma ja 2 naist 15 aastaks vangi.

Hirm ja terror teevad oma töö. Järgmisel laupäeval andsid vedurivabrik tööliised lubaduse plaani enneaegseks täitmiseks. Rahu oli jälle maa peal... H.M.

Kohaliku elu

BORAS

Jüripäev
Pidiulik Jüripäeva tähistamine Pärnu lipkonnas toimub laupäeval, 23. apr. kl. 18 lipkonna kodus Sjöbos, Fristadvägen 104. Bus- siga tulijal sõita Sjöbo turule, sealt põiki üle Fristadvägeni ja punasest tellistest üürimajade tagaküljele. Autoga tulijal pöörata paremale valgusfooride juures pärast Sjöbo kirikut, siis kooke jälle paremale, majade ta- kesse.

Ettekandead noortel, mõtlesid kodumaale, kohvilaud, looteri, ringimänge ja tantsu. Kõik noored ja vanad on teretunud. Sisepäris tasuta.

Kingisepas saaremaal suri 2. märtsil Eilfriede Jürgens 91. aastavannuks. Kadunu töötas kauemat aega lastekodus meditsi- niõnena.

Besti noorus Schenectady New Yorgi osariigis USA-s.

Joe hem till sitt gamla hem. Fastskjortorna är på tvätt – vilket blir en anledning för Rhoda att söka upp Joe i dennes enkla ungkarlsbostad.